

ПРИНЦИПИ ЗАХИСТУ РОСЛИН ВІД ХВОРОБ ПРИ ВИРОБНИЦТВІ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

М.М. Ключевич, кандидат сільськогосподарських наук
Житомирський національний агроекологічний університет

Через нагальні проблеми сьогодення, які, нажаль, присутні в Україні щодо відтворення родючості ґрунтів (особливо зони Полісся), бережливого ставлення та поліпшення функціонування природних і культурних фітоценозів; отримання якісної продукції рослинництва; підвищення рівня життя населення і розвитку

© *М.М. Ключевич, 2015*

сільських територій та зміцнення експортного потенціалу регіону усе більшої уваги з року в рік набуває органічне виробництво.

Виробництво органічної фітопродукції є цілісною системою формування та функціонування фітоценозів господарств, яка повинна включати ряд удосконалених щодо загальноприйнятого виробництва ланок: організаційно-технологічну; правову; сертифікацію та стандартизацію на основі міжнародних стандартів; вирощування сировини, як правило, при замкнутому циклі з тваринництвом; збирання сировини, її транспортування та зберігання; переробку із отримання якісної й безпечної продукції; транспортування та зберігання продукції; реалізацію продукції на персоналізованих ринках; споживання тощо.

У Житомирській області функціонують одні із найбільших органічних господарств України ПП «Галекс-Агро» та ТОВ «Органік-Мілк», які зважилися реалізувати модель повноцінної екосистеми, в якій поєднується вирощування органічних культур, органічне тваринництво і переробка продукції за стандартами Євросоюзу (EU Organic) і Швейцарії (Bio Suisse). З метою реалізації Закону України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» і необхідності організації підготовки кваліфікованих кадрів для виробництва органічної продукції у Житомирському національному агроекологічному університеті створено «Поліський центр органічного виробництва».

Особливої уваги у розвитку органічного (традиційного) напрямку виробництва фітопродукції має приділятися регулюванню шкідливих організмів у агроценозах, зокрема збудників хвороб.

Стратегія розробки ефективного та безпечного захисту культурних фітоценозів проти збудників хвороб має бути спрямована на створення оптимальних умов для росту та розвитку культур за рахунок дотримання параметрів єдиного технологічного процесу їх вирощування, де у комплексних системах захисту рослин ураховані природні регулюючі механізми, економічні пороги шкідливості тощо. Дотримання таких підходів дозволить досягнути поставленої мети, зокрема і завдяки впровадженню науково-обґрунтованих сівозмін, як одного із головних технологічних заходів.

Тактика захисту рослин у такому разі ґрунтується на знаннях впливу біотичних та абіотичних факторів на продуктивність рослин, видовий склад, біологію патогенів, рівень впливу на них корисних організмів, особливостей розвитку та технології вирощування культури, а також ступеня реалізації окремого технологічного прийому щодо корисних і шкідливих організмів, що недостатньо вивчено.

В основі прийняття рішення щодо особливостей вибору і проведення захисних заходів має бути доступний для виробництва моніторинг фітоценозів, особливо їх шкідливих і корисних організмів та надійний прогноз як в агроценозі захисної культури, так і в суміжних екосистемах.

Розроблені інтегровані системи захисту рослин у теоретичному відношенні на конкретному полі культури не враховують біоценотичні зв'язки культивованих рослин та їх шкідливих організмів із навколишнім середовищем, зокрема суміжними первинними та вторинними біоценозами. Це свідчить про те, що в конкретних умовах єдиного технологічного процесу вирощування культур в агроекосистемах необхідно обґрунтовувати специфічні комплексні системи захисту рослин.

З метою обґрунтування природоохоронних і безпечних систем захисту рослин залежно від обраної системи виробництва фітопродукції необхідно розробляти, аналізувати та впроваджувати альтернативні заходи захисту рослин.

Необхідно обґрунтовувати і впроваджувати набір і співвідношення культур із високою фітопатологічною стійкістю проти шкідливих організмів (тритикале, спель-

та, спельтоїд, полба, пелюшка тощо). Слід відмітити, що саме спельта, в останні роки, зміцнює та поліпшує імідж експортного потенціалу регіону Полісся.

Нами удосконалено природоохоронні системи захисту тритикале і спельти проти хвороб, які передбачають застосування ефективних біологічних препаратів (Агат 25-К, Фітодоктор), регулятори росту рослин (Регоплант, Стимпо та ін.); застосовувати сидерати (олійну редьку та ін.) тощо із урахуванням балансу поживних речовин та наявність гумусу в ґрунті.

При застосуванні препаратів за органічного виробництва дотримувалися вимог Закону України: „Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини”, який забороняє використання хімічно синтезованих пестицидів та заподіяння негативного впливу навколишньому середовищу.

Таким чином, в основі побудови та впровадження ефективного захисту рослин при органічному виробництві фітопродукції в технологічному процесі необхідно використовувати лише природоохоронні, ефективні та безпечні заходи.